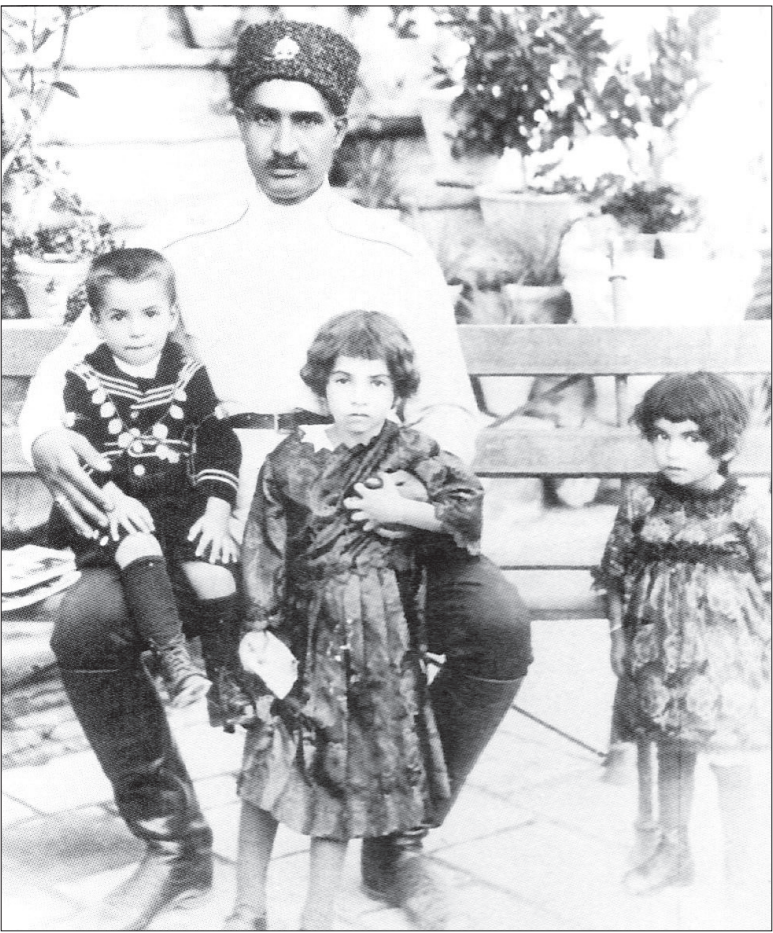




گفت‌وگو با مهدی مطهر تهیه‌کننده مستند «اشرف، همزاد شاه»

هیچ‌کس منتظر تولد اشرف نبود



از راست: اشرف، شمس، رضا خان، محمد رضا پهلوی

ایرانی تجربه نشده یا کمتر دیده شده است.

❧ **با نظر شما کدام یک از شخصیت‌های دربار می‌توانند در اولویت‌های دیگر برتره باشند؟**

ما در حال حاضر چندین پروژه را در دستور کار قرار داده‌ایم. بنا به ادامه روند تولید و با قصد آگاه‌سازی در رابطه با درباریان

محمد کاظمی
روزنامه‌نگار

«اشرف، همزاد شاه» یکی از مستند ها ی حاضر در یازدهمین دوره جشنواره بین‌المللی سینماحقیقت است که از منظر ی متفاوت و روانکاوانه به زندگی «اشرف پهلوی» پرداخته است. این مستند به تهیه‌کنندگی مهدی مطهر در گروه مستند «روایت فتح» تولید شده و مجری طرح این پروژه، خانه مستند انقلاب اسلامی است. آنچه می‌خوانید گفت‌وگو با مهدی مطهر، تهیه‌کننده این اثر مستند است که درباره روند و چگونگی تولید «اشرف، همزاد شاه» توضیح می‌دهد.

۱۱۱

❧ **مستندسازی پیرامون شخصیت‌های مربوط به پهلوی کار سختی به نظر می‌رسد، هم از این جهت که برای سال‌ها اثری درباره آنها ساخته نشده یا اگر شده مربوط به تاریخ بعد از انقلاب نیست و هم از این منظر که این شخصیت‌ها را نمی‌توان مانند افراد عادی سوژه «برتره» قرار داد. شما چگونه سمت تولید مستند «اشرف همزاد شاه» رفتید؟**

مستندهای تاریخی کشور معمولا دچار خودسانسوری و ممیزی‌های مفرط هستند که البته این موضوع صرفا توسط بازبین‌های مجموعه‌های رسانه‌ای شکل نگرفته است. خود مستندساز نیز به دلیل پژوهش‌های ناقص و معمولا اینترنتی به این ماجرا دامن زده است. واقعیت این است که فیلمساز جسور و خلاق کم داریم، البته امروزه دسترسی به آرشیو و اطلاعات مانند قبیل نیست. به سبب پیشرفت تکنولوژی شرایطی فراهم آمده که هم در اینترنت و هم در تلویزیون به آسانی دسترسی به آرشیو امکان‌پذیر می‌شود اما باید در نظر داشت که فیلم خوب تاریخی صرفا متکی به آرشیو نیست و این نگاه خلاق و دقیق فیلمساز است که فیلم را جذاب و دیدنی می‌کند.

❧ **چطور شد «اشرف پهلوی» که در اذهان عمومی شخصیتی منفور قلمداد می‌شود، سوژه مستند شما شد؟ «اشرف پهلوی» مکتوم‌ترین عنصر خانواده**

گفت و گو



ارشاد فضلی‌خانی

روزنامه‌نگار

اواخر خرداد سال ۱۳۹۴ بود که تشییع باشکوه پیکر شهدای غواص، حال و هوای تهران را متقلب کرد؛ شهدایی که با دستان بسته و در یک گور دسته‌جمعی، در حالی که هنوز نفس می‌کشیدند دفن شدند. حالا و با گذشت ۱۸ ماه از آن تشییع باشکوه، فیلم سینمایی اشنوگل روی پرده تعداد محدودی از سینماهای تهران رفته است. سازندگان اشنوگل، این فیلم دفاع مقدسی را ادای دین خود به شهدای غواص عنوان کرده‌اند. برای اینکه از چگونگی روند این فیلم سینمایی بدانیم سراغ ابراهیم اصغری، تهیه‌کننده و علی سلیمانی یکی از دو کارگردان فیلم رفته‌ایم. هر دو نسبت به روند اکران فیلم گلایه‌مندند و بر این تاکید دارند که فیلم در کمترین شرایط حمایتی نهادهای فرهنگی، تولید شده است.

۱۱۱

❧ **آقای اصغری با گذشت بیش از دو هفته از اکران فیلم، چه تعداد سالن در اختیار اشنوگل قرار داده شده است؟**

در حال حاضر، در تهران پنج، شش سالن داریم که متأسفانه پراکندگی مناسبی ندارند و بیشتر در شمال و غرب تهران واقع شده‌اند. با توجه به موضوعیت فیلم و قشری که این قبیل آثار را دنبال می‌کنند، جنوب، شرق و مرکز تهران تقریبا بدون سالن هستند و این مساله به اکران فیلم آسیب زده است.

❧ **در شهرستان‌ها چطور؟ ظاهرا فیلم در مشهد مورد استقبال مخاطبان قرار گرفته است.**

در شهرستان‌ها شرایط بهتری داریم. با توجه به روایتی که خودم داشتم، با حمایت شهرداری مشهد، سپاه و بسیج، حوزه علمیه و حمایت خانواده معظم شهدا، وضعیت خوبی در مشهد داریم. با این سهم اندکی که از پخش در اختیار داریم، از وضعیت اکران راضی هستم. البته من از اوایل سال دنبال این بودم که فیلم در هفته دفاع مقدس اکران شود که متأسفانه نشد. در نهایت با رایزنی‌های زیاد توانستیم مصادف با هفته بسیج فیلم را اکران کنیم.

❧ **علت برخورد سرد سینمادارها و شرکت‌های پخش‌کننده، با آثاری مثل «اشنوگل» را در چه مساله‌ای می‌دانید؟**

شرکت‌های قدرتمند پخش فیلم و تعدادی از

گفت‌وگو با کارگردان و تهیه‌کننده «اشنوگل»

حمایت از آثاری مثل «اشنوگل» در اولویت سازمان سینمایی نیست



صد ساخت «اشنوگل» را با هم طی کردیم. البته پیشنهاد «اشنوگل» از هادی حاجتمند بود و مرحله پژوهش و نگارش فیلمنامه در حدود یک سال و نیم به طول انجامید و به صورت مشترک انجام شد. ایده اولیه داستان فیلم، برداشتی از زندگی شهید کیانوش رحمانی بود که از شهدای گردان غواصی مشهد بود.

❧ **با توجه به اینکه تهیه‌کننده‌ها نگاه تولیدی و عملیاتی به فیلم دارند و اولویت آنها معمولا صرفه‌جویی در هزینه‌هاست، اینکه تهیه‌کننده، خودش نویسنده این اثر است، فکر نمی‌کردید بر کیفیت فیلم، تاثیر منفی بگذارد؟**

در تیتراژ، از ابراهیم اصغری تهیه‌کننده به‌عنوان نویسنده نام برده شده ولی سناریوی این کار به صورت مشترک نوشته شده است. تصمیم بر این شد که اسم یک نفر به‌عنوان نویسنده در تیتراژ بیاید و اسامی من و هادی حاجتمند به‌عنوان بازنویس فیلمنامه قید شود. ما سعی کردیم تاثیرش را در بعد فنی و هنری کاهش بدهیم. در کل چون اطلاع داشتیم بودجه کار محدودیت دارد، اتفاقا حضور آقای اصغری اینجا به نفع فیلم شد. خروجی کار هم دقیقا همان چیزی است که نوشته شده بود.

❧ **برزو ارجمند بازی قابل توجهی در «اشنوگل» داشت. نقش وحید از ابتدا برای ارجمند نوشته شده بود؟**

بله برزو انتخاب اول‌مان بود. اما نقش‌های دیگر؛ چه کاراکتری که برزو بازی کرد و چه کاراکترهای سماک‌باشی و رحیم نوروزی، برای هنرپیشه خاصی نوشته شده بودند. بعد از انتخاب بازیگران، روی ادبیات نقش‌ها تغییراتی دادیم تا متناسب با لحن هنرپیشه انتخابی باشد.

❧ **سوال آخرم در مورد مرحوم ملاقلی‌پور است و سابقه آشنایی شما با ایشان. قصد دارید مسیر ملاقلی‌پور را ادامه دهید؟**

من از دوره نوجوانی و بعد در دانشگاه با مرحوم ملاقلی‌پور آشنا شدم و در تعدادی از فیلم‌هایشان دستیارش بودم. حالا اینکه چقدر مسیر فیلمسازی من شبیه او باشد را نمی‌دانم؛ اما قطعاً نگاه‌به فیلمسازی متأثر از ملاقلی‌پور است.

اینکه «اشرف پهلوی» دانش آلوده بوده یا در قاچاق و اکثر فسادهای زمان «محمدرضا پهلوی» دست داشته است، جوابش هرچه باشد نمی‌توان این مساله را هم انکار کرد که خود اشرف هم بدش نمی‌آمده چهره‌ای ترسناک و مردسالارانه از خود نشان بدهد. به تبع از یک سو گذر زمان و عمر طولانی اشرف و از سوی دیگر بدنامی‌اش موجب شد کسی از نزدیکان و درباریان رنده نباشد که بخواهد مصاحبه‌ای بی‌واسطه درباره خاطرات اشرف داشته باشد یا اگر زنده بودند، علاقه‌ای نداشتند به‌عنوان شاهد عینی «اشرف پهلوی» مطرح شوند. نمونه‌اش پسر امینی، مسئول دفتر اشرف که حاضر به مصاحبه نشد. همین مساله باعث شد زوج سازنده اثر «سعیده نیک‌اختر» و همسرش «احسان ناظم یگایی» این ایده را پیشنهاد کنند و به جای اینکه مانند اغلب آثار سراغ مورخ و کارشناس تاریخی برویم، از زاویه‌ای روانکاوانه به شخصیت اشرف نگاه کنیم. ما به اشرف فارغ از همه حواشی و نسبت‌هایش که خود عکس، صدا، ویدئو و موضع‌گیری‌هایش گویای شخصیتش است مانند یک مورد علمی و لابراتواری نگاه کردیم و به همین خاطر سراغ جامعه‌شناس و روانشناس، طراح لباس و گریم رفتیم. اشرف در خانواده‌ای رشد یافته که هیچ‌گاه منتظر تولدش نبوده‌اند و به سنت دیکتاتورمابانه پدر هیچ زمان در کانون توجه نبوده است؛ حتی در مهم‌ترین مسائل زندگی‌اش مانند انتخاب همسر اراده و اختیاری نداشته است. به همین خاطر است که او قواعد تنازع بقا را یاد می‌گیرد و درصدد است حقش را خودش بگیرد. به همین دلیل خودش را درگیر معادلات سخت و به ظاهر مدرانه می‌کند تا دیده شود و از اینکه برخی شایعات پیرامونش رایج شود هیچ ترس و ابایی ندارد. همین مسائل «اشرف» را به بهترین موردهای روانشناختی بدل کرده

رایانه‌ای بود. آیا این مشکل هم متأثر از همان محدودیت‌های مالی است؟

از ابتدا و در فیلمنامه، خیلی موضوع جلوه‌های رایانه‌ای دیده نشده بود. البته محدودیت بودجه هم قطعاً در کیفیت کلی کار تاثیرگذار بوده است.

❧ **در مورد دو کارگردان جوان فیلم چه صحبتی دارید؟**

خیلی خوشحالم که توانستم هادی حاجتمند را که از کارگردانان جوان کشور است، به نوعی به سینمای ایران معرفی کنم. از برآیند کار هادی حاجتمند و علی سلیمانی در کنار عوامل حرفه‌ای فیلم، با توجه به بضاعتی که داشتیم، راضی هستم و اشنوگل را فیلم آبرومندی می‌دانم. امیدوارم رسانه‌ها، منتقدان و نویسندگان سینمایی، با ابزارهایی که در اختیار دارند، ذائقه مخاطب را به سمت کارهای ارزشی سوق بدهند و باعث ادامه‌دار شدن مسیر تولید فیلم‌هایی مثل «اشنوگل» شوند.

سلیمانی: نگاهم به فیلمسازی متأثر از ملاقلی‌پور است

❧ **چه شد که تصمیم گرفتید، فاصله‌تان را از فضای بازیگری بیشتر کنید و سراغ ساخت یک فیلم با موضوع دفاع مقدس و آن هم به صورت مشترک بروید؟**

پیش از این همراه با حاجتمند دو فیلم مستند را کارگردانی کرده بودم و این پیش‌زمینه مشترک از قبیل وجود داشت. درواقع ریسک این مساله، در گذشته پشت سر گذاشته شده بود. ما صفر تا

